

Φυσιογνωμίες της Χαρδακιώτισσας Κυθρέας

Ο Χρίστος Πετάσης ήταν μια ξεχωριστή φυσιογνωμία στην Χαρδακιώτισσαν με πολλαπλά ενδιαφέροντα, θρησκευτικά, κοινωνικά, τα ήθη και έθιμα. Πέθανε την 10.1.30 σε ηλικία περίπου 76 χρόνων και ήταν παντρεμένος με την Ελεγκούν κόρη του Παπά Ζαχαρία, εφημέριου στην Συρκανιά που ήταν και αυτός μια άλλη σημαντική φυσιογνωμία στο τέλος του 19ου αιώνα με πολλές θρησκευτικές για τις δυο ενορίες Συρκανιάν και Χαρδακιώτισσαν, πολιτικές και εμπορικές δραστηριότητες. Η Ελεγκού ήταν νεώτερη του κατά 10-15 χρόνια και αυτή είχε άλλα δυο αδέρφια. Τον Γιαννακόν πούταν υπάλληλος στο δασονομείον και την Πολυξένην δασκάλαν στην Συρκανιάν για πολλά χρόνια πούταν παντρεμένη με τον Πολύδωρον πούταν επιστάτης στα Διοικητήρια για την κατασκευή και επιδιόρθωσιν χωριτικών δρόμων. Αυτό το τελευταίο ζευγάρι δεν έκαμαν παιδιά.

Ο Χρίστος Πετάσης είχε αδελφόν τον Γιαννάτζην Πούπαν που παντρεύτηκε στην ενορίαν με την αδελφή του Παπά Βασίλη. Ήταν μυλωνάς και είχε δικό του μύλον, τον μύλον της «σουκαμιάς» πούταν κάτω από τον δρόμο προς την Συρκανιάν από την Χαρδακιώτισσαν κοντά στον παλιόν ελιόμυλον των Παταλουδιών. Άλλοι δυο αδελφοί του Χρίστου Πετάση ξενοπαντρεύτηκαν, ο πρώτος Ξενης Χ' Γεωργίου που παντρεύτηκε και εργαζόταν σαν παντοπώλης στην Παλλουριώτισσαν και ο δεύτερος Κώστας Κυθρέωτης που παντρεύτηκε και εργαζόταν σαν κατασκευαστής δισάκκων και σασιών στο Καίμακλί. Είχε επίσης τρεις αδελφές την Ριανούν παντρεμένη με τον Χριστόδουλον πλανόδιο υφασματοπώλην στα χωριά της Μεσαορίας, την Ειρήνην πρώτην γυναικάν του Μιχάλη Κκουνή και την Χρυόταλλούν που παντρεύτηκε στην Αγκαστίαν. Ήταν επίσης πρώτα εξαδέλφια με τον Γιωρκήν Ήττον και τον Ττατταρήν.

Η οικογένεια του Χρίστου Πετάση είχε πέντε παιδιά όλα αγόρια. Τους Ζαχαριάν, Γιώργον και Πολύδωρο που είναι τώρα πεθαμένοι και τους Γιάννην και Ηρόδοτον.

Ο Ζαχαρίας υιοθετήθηκε απο το ζευγάρι Πολύδωρου - Πολυξένης που αναφέρεται πιο πάνω που δεν είχαν παιδιά και έμεινε μαζί των για λίγον καιρόν όταν το ζευγάρι μετοίκησεν στο Κτήμα με την μετάθεση του Πολύδωρου ως επιστάτη στην Πάφον και μετά στράφηκε στο σπίτι των γονιών του. Αφού πήγε σε σχολήν Μέσης Παιδείας στην Λευκωσίαν εργάσθη διαδοχικα πρώτα ως υπάλληλος εις την τότε Ηλεκτρικήν Εταιρείαν Λευκωσίας και μεταγενέστερα εις το Δασονομείον. Τελικά ιερώθη και έγινε εφημέριος στην Συρκανιάν στην ιδίαν εκκλησίαν που υπηρέτησε και ο συνώνυμος παππούς του και υπηρέτησε επίσης ως εφημέριος εις το μοναστήρι του Αγίου Σπυρίδωνα στην Τρεμετουσιά.

Ο Γιώργος όταν πέθανε ο Χρίστος Πετάσης ανέλαβεν το καφενείον και ο Πολύδωρος που τέλειωσεν το διδασκαλείον εργάσθη ως δημοδιδάσκαλος κυρίως στην επαρχία Πάφου, όπου τελικά παντρεύτηκε στις Αρόδες, όπου και εγκατεστάθηκε μόνιμα.

Ο Γιάννης υιοθετήθηκε τελικά από το ζευγάρι Πολύδωρο και Πολυξένη πήγε και έζησε μαζί τους στην Πάφον και όταν απεφοίτησεν από το Γυμνάσιον σπούδασε γιατρός και εργαζεται σήμερα στην Λευκωσίαν. Ο Βενιαμίν της οικογένειας Ηρόδοτος εργαζεται ως καταστηματάρχης για χρόνια τώρα στην περιοχή του παλαιού δημαρχείου Λευκωσίας.

Το σπίτι της οικογένειας Πετάση ήταν κοντά στην περιοχή του δημοτικού σχολείου της ενορίας σε ένα ύψωμα, αρχοντικό, με πολλές χρυσομηλιές στην αυλήν του. Θυμάμαι την Ελεγκούν του Πετάση ότι είχε καλτσομηχανήν και αναλάμβανεν την κατασκευήν καινούργιων κάλτσων και την επισκευήν παλαιών για τους ενοριάτες.

Ο ίδιος ο Χρίστος Πετάσης ο οποίος ήταν και ιδιοκτήτης του μύλου της «Στράτας» στην είσοδο της Συρκανιάς από την Χαρδακιώτισσαν ενοικίαζε τον μύλον σε μυλωνάδες και ο ίδιος εργαζόταν ως καφετζής, παντοπώλης και ταβερνάρης. Το κατάστημά του ήταν κοντά (έναντι) στην

παλαιάν εκκλησίαν της Χαρδακιώτισσας η οποία και εχρησιμοποιείτο ως νεκροταφείον μέχρι περίπου το 1925 οπότε εδημιουργήθη νέον νεκροταφείον στους λόφους στα ανατολικά της ενορίας και δια την Χαρδακιώτισσαν και την Συρκανιάν. Ήταν βαθύς χριστιανός και πάντοτε παρακολουθούσεν τες λειτουργίες στην εκκλησίαν και τον θυμάμαι πάντα να κάθεται στον πρώτον ή δεύτερον σκάμνον αριστερά της βόρειας κύριας εισόδου της εκκλησίας και να δίδει το σύνθημα για κτύπημα των σκάμνων στην πρώινή λειτουργίαν του Μεγάλου Σαββάτου όταν ο παπάς διάβαζε το ευαγγέλιον και ερχόταν στο σημείον που αναφέρεται στην πρώτη ανάστασιν του Κυρίου.

Μια από τις δραστηριότητες του ήταν η περίοδος των αρχιεπισκοπικών την πρώτην δεκαετιάν του αιώνα μας οπότε ο Πετάσης ήταν μαζί με τον πεθερόν του Παπά Ζαχαριάν φανατικοί υποστηρικταί της υποψηφιότητας του Κυρηναίας Κύριλλου. Όταν τελικά πέτυχεν η εκλογή του αντίπαλου και ο νεοεκλεγείς αρχιεπίσκοπος πήγεν στην Χαρδακιώτισσαν για να λειτουργήσει, υπήρχεν ακόμη ο φαντατισμός και λέγεται ότι ο Πετάσης κλείδωσεν την εκκλησίαν πήρε το κλειδί και έφυγε από το χωριό. Οι υπέρ του νέου αρχιεπισκόπου που κατόρθωσαν και μπήκαν στην εκκλησίαν από ψηλόν παράθυρον με σκάλες, άνοιξαν τις πόρτες και έγινεν η αρχιερατική λειτουργία.

Οι δραστηριότητες του ήταν πλατειές στα ήθη και έθιμα του χωριού. Η λαμπρατζιά του Μεγάλου Σαββάτου ήταν πάντα ευθύνη του, γιατί εστήνετο κοντά στο κατάστημαν του, στην πλατειάν μπροστά στο δημοτικό σχολείο, αλλά το αποκορύφωμα στις δραστηριότητες του ήταν την Κυριακήν του Πάσχα της Λαμπρής το απόγευμα οπότε όλον το χωριόν συναθροιζόταν στην Λάνταν πουταν κτήμα της εκκλησίας στα ανατολικά και συνέχεια του σχολικού κήπου. Εκεί γέροι ερχόντουσαν με τις μικρές καρεκλούδες των και καθόντουσαν γύρω για να βλέπουν τα παιχνίδια στα οποία μπαίνουν οι νεώτεροι άνδρες και γυναίκες με τον Πετάσην νάναι ο τελετάρχης που διηύθυνεν τα παιχνίδια. Στις ημέρες της Λαμπράς μια άλλη διασκέδαση για

όλους ήταν το κάψιμον του Ιούδα. Ένα ομοίωμα του Ιούδα εκατασκευάζεται του οποίον εφορτιζέτο με πυρομαχικά και στήνόνταν στο τοίχον της παλιάς εκκλησίας έναντι του καφενείου του Πετάση. Μετά την λιτανείαν της Δευτέρας όσοι είχαν πιστόλες τις είχαν μαζί τους και πυροβολούσαν τον Ιούδα μέχρι να πυρποληθή και να αυτοκαταστραφεί.

Για όσους γνώρισαν και έζησαν τον Χ' Χρίστο Πετάση η μνήμη του, η καλωσύνη του, το χαμογελαστό πάντα πρόσωπό του και τα αστεία του μένουν αξέχαστα.

Στα ολίγα τελευταία τεύχη της «Ελεύθερης Κυθρέας» έγραψα για διάφορες προσωπικότητες περιορίζοντας την περιγραφήν μόνο στα πρόσωπα που γνώρισα τόσο καλά στην Χαρδακιώτισσαν, αν και υπάρχουν τόσες άλλες προσωπικότητες στο χωριό σαν σύνολο. Έγινε λόγος γιατί δεν έγραψα και για άλλους έστω και συνηθισμένους. Στην περιγραφήν μου δοκίμασα να δώσω έμφαση σε προσωπικότητες που 'χαν ξεχωριστά χαρακτηριστικά και δεν προσπάθησα να δώσω οιαδήποτε προβολήν για κανέναν. Δεν έγραψα για τον πατέρα μου η την μητέραν μου που με την ευκαιρίαν αυτήν τους μακαρίζω, γιατί με στερήσεις και θάσανα πολέμησαν για να μορφώσουν τα παιδιά τους και γω να τελειώσω το διδασκαλείον πούταν άθλος για την εποχήν ένεκεν της οικονομικής κρίσης των χρόνων του 1930.

Βέβαια με την νοσταλγίαν του χωριού ζω ακόμη και σήμερα τα πρώτα μου χρόνια στην Χαρδακιώτισσαν και θυμάμαι ακόμη σαν νάταν χθες όλους προπαντός τους ηλικιωμένους της εποχής εκείνης προ 60-65 χρόνια.

Από όλους που μένουν πάντα στο μυαλό μου είναι δυο γριές αδελφές που έζησαν ελεύθερες μέσα σ' ένα μικρόν δωμάτιον δίπλα στο σπίτι μας, την Χρυσταλλούν και την Δενόραν πουταν αδελφές της Καλομοίρας γυναίκας του Μιχάλη Λάρτα και της Ανεζούς, γυναίκας του Φραγκεσκή. Η Χρυσταλλού ήταν τυφλή και η Δενόρα είχε πληγές στο πρόσωπο κάτι σαν καρκίνος του δέρματος με τα σημερινά δεδομένα, και την θυμάμαι πως προσπαθούσεν να βρίσκει ανακούφιση παίρνοντας πίσσαν από τον κορμόν δαμασκηνιάς και απλώνον-